

નવીનો નખરો

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાયિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૪૭૯૪ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ જાણીજો જાખરો

વિષય ૬-૧૨-૧૨

કુદરતનો ન્યાય— (કામીક)

(ભાલી અને દીયરજીનો સંવાદ)

મન માડું મુઝાયે રે દીયરજી કેમ કરવું ?
દિલ માડું ગલરાયે રે દીયરજી કેમ કરવું ?
પણ તમારો આવં ત્યારે ઘરમાં જઈ રીસાજોરે,
મુખન માગે વ્હાલી કહીને તોયે નવ મનાશોરે,
ભાલીજી એમ કરવું.

ક્યારે જાયે નં ક્યાં જાયે એ કાંઈ નવ જાણું રે,
પૂછવા જાઉં હું જો કાંઈ ડોળા એના ભાળું રે,
દીયરજી કેમ કરવું.

તાળું મારી બારણે બેસો ઘડી એક થાજો ખોટી રે,
ચંડીકાનું રૂપ ધરીને ચમકાવો પછી સોટી રે,
ભાલીજી એમ કરવું.

કુદરતનો ન્યાય— (રાગ કવ્વાલી)

(આવી પ્રીતી શા કામની)

કેવી પતિની પ્રીતિ દીડી ન હો તો જો જો !
વિયની ભરેલી પ્યાલી પીધી ન હો તો પીજો.—કેવી.
જ્યાં ત્યાં જુએ છે રૂપ ત્યાં ત્યાં આંખ જો કામી ઠરે,
એ પ્રેમના આદર્શની વાતો મુખે શાને કરે !
પતિને હું ના ગમતી હતી તો લગ્નવિધિ શું કરી ?
અમૃતહું ફળ આપીને પાછું લીએ શાને હરી ?
પુરૂષ આવા શાને અનુભવ કરીને કેજો—કેવી.

વેર વમુલ— (કોમીક ગાયન)

બાઈ મારો પરણ્યો સાવ મતાડી,

મને નહીં સુખ તલભાર.

મારો સુનો દીસે સંસાર.....બાઈ મારો

ઘાટ ઘરેણું વસ્ત્ર રૂપાળા કહીએ કશું નવ લાવે,

મીઠાઈ મેવા મનગમતા મને, ખાંતે નહિ ખવરાવે બાઈ મારો.

સખી સમાણી મેણું, મારતી, સુણતાં લગ્ન આવે;

નિર્ધન ધણીની નાર કહી મને, લોકો બહુ સતાવે. બાઈ મારો.

વેર વમુલ— (કોમીક)

(શ્યામા, સુમંત, નગદરાય)

શ્યામા—ભુદા રહીશું ખાશું પીશું મોજે મહાલીશું.

સુમંત—ઓ બહાલી મોજે માલીશું.

રંગે રમશું, હરશું-પ્રરશું અકકડ ચાલીશું.

શ્યામા—સોલાપુરી ચેવડો, શુરતની ધારી સાલમપાક ખાશું.

ઓ બહાલા રસગુદલાં ખાશું

સુમંત—ઓ બહાલી જરી ન ગમરા તું

બરના રોટલા તે મઠની દાળ પણ સંતોષે ખાશું.

શ્યામા—ઉં હું

સુમંત—એમ કે ?

પરતંત્રતાંના ભુંડા લોજનીયાં, સુખે રૂડાં દાળ ભાત,

નગદ—મઓ બચ્યાજી હવે સમજશે સોળ આના વાત

ભુદા રહીશું.

વેર વસુલ—

(હિસ્તાદી ગાયન)

મેરી, અનમોલી હે માથેકી બીંદીઆ,
જયસે લગે તારોકી હાથમે ચંદીઆ,
ધીમે ધીમે લચકેરે મેરી કમરીઆ,
જયસે ખડે લટકેસે ગંગાકી નદીયા. મેરી.
એક દીન નયનોસે - ઘુંઘટ ઉઠાયા;
ખાન દોનો નયનોને તીરછા ચલાયા,
જીસે જીસે લાગા વે પાનીના માંગા,
મેંને ફીર ચુંદરીકી ડાલી કમંદીયા. મેરી.

વેર વસુલ—

(ઉરદુ ગઝલ)

અફસોસ ઇશક ઝાલીમ તનમન જલા રહા હય.
કયા હીજ ઉસ સનમકા હમકો સતા રહા હય.
અપની કહૂં મયે ઉસસે સુનતા નહી હય કોઈ
જે કુછ હય દીલમેં અપને ચારો સમા રહા હય.
વાયલ હુવા હું ઉસકે ઘુંઘટકી લટે પટકા
વોહ શોખ નાઝ અપને, કયા કયા દીખા રહા હય.
મરતે હય હમ તો ઉસપે, લેકીન વોહ ચાર હમસે
કયા બને ઉસ ખતા પર, મુખડા છુપા રહા હય.

વેર વસુલ—

(ઉરદુ ગઝલ)

ઈશકકા ખંજર લગા હે, દીલપે કારી ઇન દીનો;
જખમકી સુરત હે ખું આંખોએ બારી ઇન દીનો;

બાગમેં જાતી હે કિસ ગુલકી સ્વારી ઇન દીનો;
 મુ ચુરાયે પરતી હે બાગે બહારી ઇન દીનો—ઈસ્કકા
 કે કસમ કુછ હો કાતીલ લોકે જાતા હય એ દીલ
 દુશ્મનલી અપના કર રહા હે દોસ્તારી ઇન દીને—ઈસ્કકા
 ભોલી ભાલી શકલ પર યે દીલ તડપતા હય સનમ
 કચુંડી સુરત રંજુ, હો ગઈ હે ખ્યારી ઇન દીનો—ઈસ્કકા
વેર વસુલ—

(પીગુની જોગન)

પ્રિયતમ ખ્યારાની હું જોગન બનીરે
 જોગન બની હું, પ્રિયોગન બની હું પ્રિયતમ.
 (સાખી)

સંસારમાં જન્મજની ઘટમાળ ચલી જાય છે,
 નિમિત્ત તણા બહેપારમાં ધાર્યું ધણીનું થાય છે.
 ધનમાલ ઈજગત આબરું સોંપ્યું સુકાની હાથરે.
 સુકાની ભર દરીયે તને નૌકા કુએ મંજ ધારરે. હું જોગન
વેર વસુલ— (ગાયન કોમીક)

જાઓ જાઓ રસીકવર.

જાઓ રસીકવાર.

મુજને હવે ના બોલાવશો.

—લટકાળી ન એમ છણકાશે.

—એમ કે ?

—હા.

જાઓ.

-મને સુરતની સાડીઓ અપાવશો ?

-જા કયુલ છે.

-મને લોળીને પછી ન બનાવશો,

-સુંદર નારી મુકો નખરાં આપો ચુંબન દાન,

-છોડો છોડો શરમાવો કે શાણા સુમંત સુંબણ બઓ.

બેર વસુલ—

(કોમીક ગાયન)

છેલ સુંદર છબીલા ઓ પ્રીતમ રસીલા.

હવે મનમાની મોજો ઉડાવશું,

સમજ્યા કે ?

હા.

જઈશું મુંબઈ, કલકત્તા, કરાંચી.

ફરશું મોટરમાં ભારી લપકાથી—છેલ સુંદર.

તને મેડમ બનાવું, મોઢે પાઉકર લમાઉ,

પાર્ટીમાં લઈ જાઉં, એક મોટર મંગાવું.

બોલે-પોં-પોં-પોં.

રામીઓને બુલીઅટ જેવાં થઈ લવની લહનજત લેશું

તાજમહાલ હોટલ જેવું બીલીંગ બંધાવી-રહેશું

નસીબ ચમકશું, ઓ માય ડીયર.

યસ.....છેલ સુંદર.

બેર વસુલ—

સખી નલમાં ચમકે અંદા, પ્રિયું વીણ કહે રહ્યું કેમ જાય ?

હો જગમાં રેલ શાંતિ, પણ અંતરમાં ઊંડતી લ્હાય.

પીડા બિરહની થતી કારમી. હૃદયે ચરચર થાય,
થાતું શું એ સમજાતું નહિ, અરરર મન મુઝાય (ર)
ના સહેવાય.
શું કહેવાય ?

મન મુઝાય જીવડો જાય.

અરરર અંતર કેં કેં થાય.

સખી નલમાં.

બેર વસુલ—

(રાગ ગઝલ)

અમર ના કોઈની કાયા, જીવનનો કંઈ લડસો ના,
છતાં પણ જીલમ એ જનની, કંઈ આ જીંદગી માટે ?
તમે હું ને બધાએ સૌ જવું છે એક દિન નિશ્ચય,
કરો છો કહેર એ માતા, કંઈ આ જીંદગી માટે ?
હજારો શાહ મહારાજ ને મોટા મોલવી મુશીફ,
જવાના એક વાટે સૌ, જીલમ કંઈ જીંદગી માટે ? અમર.

મામાના રંગ—

(રાગ કબ્જાલી)

રોજ રોજ રસીયાની વાટ જોઈ થાકી,
માસ સ્નેહના નિવાસ લાગે સૂના સૂના.
અર્ધી જીવાની વહી ચાલી મારી ખાલી,
મને વિશ્વના વિલાસ લાગે સૂના સૂના.
કોઈકને વસંત કોઈકને વર્ષા સોહામણી,
કોઈને તો શરદ કેરી રાતડી રણીઆમણી.
કેવળ અળખામણી જીંદગી આ નામની,
મરે તો ખારે માસ સૂના સૂના.

માયાના રંગ— (ઝાંખાં જોખન રાગ કજાલી)

અલી સરલ હૃદયથી કેમ પીયુ વશ થાશે,
હાવ ભાવ કે અંજરાગ વીણુ જોખન ઝાંખાં જણાશે.
કુમકુમ લીના ભાલ મનોહર લોચન રસ ઉભરાશે,
ચંદન ચર્ચીત મુંદર અંગે પ્રિયજન ચિત હરાશે.
નયનમિલન જ્યાં થશે પરસ્પર રસ ભરતી ઈલકાશે,
સ્મીત છલકાતા મધુરા સુગંધે શ્યામ સહજ બંધાશે....તારા

માયાના રંગ—(વીસમી સદીના રાગ)

વરને વહુ જોઈએ મનગમતી,
વહુને વર જોઈએ મનગમતા.
એ સ્નેહ લગ્નની અજબ લગ્નમાં,
આજ કુંવારા બહુ પ્રતાં.
મન લગ્ન વિના તન લગ્ન કરે,
તે જીવનભર સળગી મસ્તાં.
કેમ કરી બાપ દુનિયાં આલે,
સહિ સહિને ગમતું કરતાં.....
પરણી કોઈ સ્વર્ગ વસાવે
કોઈ પરણી પસ્તાતાં.....
વીસમી સદીમાં અજબ રાગ આ,
જ્યાંને ત્યાં લાગુ પડતાં.....

માયાના રંગ—

(ગઝલ)

અણુમણ્યા કોઈ રસસરવરમાં અમૃત જગ મેં દીઠાં,
કેંક જનમની તરસી હતી મને જોતાં લાગ્યાં મીઠાં.
દીલ દેતાં તો કેં સમજી નહિ હું લોળી પગમાં પરવશ થઈ
પોતાની મટી પરની થઈ મેં રસિક હૃદય દઈ લીધાં.
હવે સમજી કે જમમાં મેં તો મૃગજગના મારગ લીધાં.

માયાના રંગ—

(પ્રેમના પાગલ)

બૂલે ચુકે થયો ના કોઈ નારીના દીવાના,
જીતવા જીગર તમારું કરશે અનેક વાના.
મારી છબી તમોને તેની છબી અમોને,
ઘાયલ ત્રીજાને કરતી ચોથાને પત્ર છાના.
ફાવ્યા નહિ દીવાના ફાવ્યા ન કોઈ શાણા,
પ્રેમે થયા જે પાગલ આખર મુકામ થાણા.

માયાના રંગ—

(રાગ-ગઝલ કબાલી)

જનારા જાય છે તું ક્યાં અમારાં આંસુ લેતો જા,
હૃદયના રંગ અધુરા છે પુરેપુરા તું ધોતો જા.
બલેલો કોઈના પાપે, બીજાને શીદ સળગાવે,
જીગરમાં જો મળે લડકા જરાએ આગ જોતો જા-જનારા.
ચઢી છે સ્નેહની ભરતી, હૃદય સાગર છે તોફાની,
પ્રવાસી એકલો છે તું, અમોને સાથે લેતો જા-જનારા.

સિરાબુહઉલા— (સમી સાંજના વાયદા)

વાયદા વીતાવ્યા સમી સાંજના કેા સાંજના !

રાત વીતી વીતમાં;

તરસ્યાં દિનરાત અમે તારા દિહારનાં,

ભૂલ્યાં શું દિલખર એ દીલડાં દીહારનાં—

લોગી નરનાં લક્ષ લરોંસા કલિ કલિ પર

યાતા કુરખાન,

મતવાલા મનના મેલા,

ખત્રીહારી વાઝી જઈએ તમ પર છેલા.—વાયદા

સિરાબુહઉલા— (પ્રેમનો અજબ રંગ)

પૂછો કોઈ પરવાનંને !

શમા પર ખળી મરવાને, અપીસ થતા એ શાને ?

ન બાણે કોઈ એમાં મળત શું દીવાનાને;—

દીપકમાં જળકી રહ્યો, અજબ પ્રેમનો રંગ;

સુંદરતાના શોખમાં અગગી મરે પતંગ—

સિરાબુહઉલા— (ગજલ)

એ ગર્હ છતાં એની છબી આવે નજરમાં,

આંખો ગજલ બાદુ લરી ખુંચી લગરમાં.—

દેખાવમાં લોખી છતાં બાદુ લરી એ,

રાખે હબરો તીર કાસિલ વાંકી લમરમાં.—

ગાલો મહીં લાગે, શુભે ની લાલી છુપાવી,
 ઉભીંતી નબતક લારી એ રશકે કમર ત્યાં—
 પરજ ન તાજો તખ્તની એ નાજો અદા પર,
 વણમૂલ વેચાયા અમે માશુકના કરમાં—

સિરાબુદઉલ્લા—

(ગઝલ)

શું કામના મોટા સમંદર તૃષા કોઈની ના ટળે,
 એથી લાલી નહાની નદી જ્યાં સર્વને શાંતિ મળે;
 મુખીઆં ખરાં તો એજ જે હુખીઆં જનોનાં હુખ હરે,
 મોટાં મનાતાં તેજ જે નહાનાં ઉપર કડ્ડણ કરે.

સિરાબુદઉલ્લા—

(કોમીક)

મારું વૈષ્ણુનું ઘર વટલાવ્યું આ પાપ ક્યાંથી આવ્યું,
 લગાવ્યું જાપહાણનું નામ.
 કાઢ્ય ધરમાંથી જહાર, નહિં તો યશું ન્યાત જહાર,
 લોક કરશે ફીટકાર મુઘા મુરખના જામ—

* * * * *
 કાલા મેન ઇધર દેખો, શાદીકા કરાર દેખો,
 દોનોકી સાઈન દેખો, દેખો લાઈન કલીઅર.

x x x x
 લંકાની લાડી દેખો, ઘોષાનો વર દેખો,
 નકલી મહમ દેખો, વીલાયતી હન્તમ દેખો,
 અક્કરમીનાં કામ એવાં આખરે લીલામ—

સિરાબુહઉલા— (પીયુની પહેલી પ્રીત) કૈમીક

કાંટો વાગ્યો રે મારે કાળજે,
જરી જરીમાં છવડો ઉડા જાય રે—
પહેલે આણે હું આવી સાસરે,
પહેલી પ્રીતમાં પીયુડો મારો હું યદી રીસાવરે;
વીત્યો વચ્ચંત વાત વાતમાં
તોય અમારાં રીસામણાં રોજ વધતાં જાયરે—
ચૈતર વૈશાખ લાગે દોહલા,
એક તો અમે બળ્યાં બળ્યાં એમાં વાયરા ઉના વાયરે.
બચપણુ સાડું હતું એ સાંસરે,
મૂઠું જીવાની ને દહાવ બળ્યા આ હાય આ કેમ ખમાયરે—

સિરાબુહઉલા— (વર વહુની વાતો)

વર વહુના અગડાની વાતો હોયે સાર વિનાની,
પણ સાંજગાવી ગમતી સહુને સહુએ રાખે છાની—વાતો.
વહુરાણી વરજીને મનનો મોર કહી બોલાવે,
મીડી મેના કહી વહુને વરજી લાડ લડાવે,
મોટાને મોંઢે શું કહીએ નાનાની નાદની—વાતો
વગર કારણે રીસાતાં ને રેતાં હસતાં હસતાં,
પાછાં તરત મનાતાં પાસે આવે ખસતાં ખસતાં,
એક બીજાનાં આંસુ લુછી કરતાં ખેંચાતાણી—
અવસર મગત્યાં ધરને ખુણે છુપાઈ છાનાંમાનાં,

લક્ષ્મી ને મળનું નાટક લઈવે બની લીધાં,
બને બે થડી મસ્ત ખીચારાં બાજરાવ મસ્તાની—

સિરાબુદ્દીલા— (સખર ક્યાં, સુખી કરવી)

મધરાતડી વીતી ગઈ પણ આંખડી હજી ના મળી.
નૃસેનજીર થઈ આકળી દીલબર વિના ખેબાકળી.—
રફે કમરની રોશનીથી રોશની આંખી થઈ;
એ રોશનીને શું કરું દીલ રોશની ના અગહવી.—
ક્યાં સુખી કરવી સખર દીલદારને કે ના કદર,
એ સખરમાં ને સખરમાં દીલદાર થઈ ગઈ દુબળી.—

સિરાબુદ્દીલા— (ડગમગતી નૈયા)

સ્વાતાંત્ર્ય તણાં સ્મરણે સ્મરણે સ્ત્રી જવાનાં,
વીરતા બતાવવાના એ વહી ગયા જમાના.—
તોફાન છે લાર દરીયે ડગમગતી દેશનૈયા,
સુકાની સુખે સેવે ઘરમાં વિલાસ કૌર્યા;
એ દેશભક્તિ સકિતનાં લીલામ છે યવત્તાં—
શરતનું મેદાન થયે ભૂમિ આ અમારી,
વેપાર સુખે કરશે જ્યાં રાજ કર્મચારી;
અણમૂલ રત્ન દેશનાં વિદેશમાં જવાનાં—

સિરાબુદ્દીલા— (કચ્છીનાં ફળ)

નેની કરે જે કચ્છી તેની તરત ફળે છે,
બાલો પુરા બલાનો બાલોનો બાલો મળે છે.—

ઉંચે ચડે છે ત્યારે સહુને જે તુચ્છ ગણતા,
પટકાચ જ્યારે નીચે ત્યારે સમજ પડે છે.—
હુનાઓને રડાવે રાતા ઉપર હસે જે,
સેનાર તેને કોઈ આખર નહીં રહે છે.—
આખ્યા વિના ન મળશે વાળ્યા વિના ન ફળશે,
ઈન્સાફ એજ કુદરત અહીંના અહીં કહે છે.—

હોલતે જંગ—

(ઉરદુ ગાયન.)

કુલી બગીચાં જોબનકી માલી નહીં છયા મેરા લલચાય,
એક દુઃખ મોહ મેરેજકા બડી મુશ્કીલ, (આઈ ડોન્ટ લાઈક
દીઅર મેરા મીલતા નહીં.....કુલી બગીચાં
જાડેકી લાંબી રાતેં કટતી નહીં,

મેરા જોબન લૂટે કૌન સાજનવા,
પ્રેમી કોઈ આવે મેરે દીલકી લગી ખુઝાયે ....કુલી બગીચાં

હોલતે જંગ—

(ઉરદુ ગઝલ.)

જો ગરીબોંકે દુઃખેલીલકો દુખા દેતે હંચ,
અર્થે આજમકી કસમ અર્થે હીલા દેતે હંચ.
શાનેઈસ્લામ ગરીબોંસે હંચ હમ આદીમ હંચ,
ખુન હમ ઉનકે પસીનેપે બહા દેતે હંચ.
ફ્રીયા છુટકો ઇનાયતકે જતાનેવાલે,
અપને અહેસાનકો મીટીમે મીલા દેતે હંચ.

भात क्या खीज हय होलतकी हकीकत क्या हय,
हम जरीजोंके बीये सरणी कटा हेंते हय.
हील जेरण देते हय दुनीयामें जरीजोंका जबील,
जागे जलतमें वो वर अपना जना हेंते हय.

होलते जंग—

(उरदु गायन.)

गोरे गोरे गाझोंकी जन कुछ जकात हो,
बुंदी खावे चक्कर नाशातर हो भातहो;
पैयां पड़ु छंडो पैयां मेरी छर्छ हाथ,
क्या कहेने छहन हटीली ओ चतरनार;
हाथा पाध करके जन मुजको सता नही,
अंगीयां के जंड तुटे जेजन इकता नहि.

छर्छा क्या करे मय हाथ,

बील्लाड ओक मोसाहो;

कुछतो हया करे.

अयसे नेक काममें अय जन मेरा साथहो.

होलते जंग—

(उरदु गायन)

मेरे हीलको हील न समजो मेरी जोंको जों न समजो,
डोर्छ और मोलता हय मेरी जण्ण न समजो.
हुवा जलके तुर ठंडा मय सीलज रहीहुं अजलक,
मेरी आहूकाये धुवा वैसे आसमान समजो.

મંચને વો શરાખ પીધી નો અજલકે દીન ખીંચીથી,
 વો પીર મય કદા હું ઉસે નવજવાં ન સમજો.
 અમ બાગ્યાં યે ગુલસેન દીલ લગાના હમદમ,
 યે આશકોંકા મદદન ઇસ્સે ગુલીસ્તાંન સમજો.

દોલતે જંગ— (ઉરદુ ગઝલ.)

કરજેસે તંગ હય જાન મેરી દીલ હરદમ રોતા હય,
 ખુલ્લા હય જેલકા હરવાજા દમ ઠંડા હોતા હય.
 નારંગકા ઠંડા ખાકર બંદા જેલમેં સોતા હય,
 ઇસી પ્રીકમેં હરકર જાનકો ખોતા હય.

ખુરી બલા ચારો યે કર્જ હય,
 મરનેકીતર્જ હય મચાવ કર્જ હય
 ઇસી લીયે મેરી યે અર્જ હય,
 ખુરા યે મર્જ હય ખચો હરઆન.

કંઈકે ચકકરમેં પડકર ખીગાડા હય લીવરકા મીટર;
 હય બદલે મોટરકે અચ્ચર
 વીસડી હય ન સોડાવોટર.

દોલતે જંગ— ઉરદુ ગઝલ.

કયા ગમ નો કંટ રહા હય બે ખાત સર હમારા,
 હાં ચીર કરતો દેખે કોઈ જગર હમારા.

બરહક હય જળકે મરના ફીર ઉરમે આજ કોલ કયા,
 હોનાહિયા જહાંસે એકદીન સફર હમારા.
 કયા અન્દગીઝી રાહત કયા રંજે મરજે ગુરખન
 ઇસખલી ઘર હમારા ઉસખલી ઘર હમારા.
 ઇન્સાંકી અન્ગીમે કબ કરો મંઅલત હય,
 મર કર ખલીલ હોગા હર દીલમે ઘર હમારા.

વીર પુજન:—

(રાગ ગઝલ કંવાલી)

આજ્ઞા ધરે માબાપની શીરે જે બાળકો
 સેવે સદા માબાપને છે ધન્ય બાળકો
 માતા પીતાના ચરણમા દેવો બધા વસે
 તેની સેવા કરે તે બાળકો સુખી થશે
 શાણ્ણા શ્રવણ પ્રભાકરે સેવ્યા છે પિતૃઓ
 માતા પીતાના હોષને કદી નહીં ભુલ્યો

વીર પુજન:—

બાળકોનો અફસોસ.

આ બાલ્ય વયમાં કોઈના માતા પિતા મરશે નહીં
 એ ઈશ આવો કોપ બાલકની ઉપર કરશે નહી
 માતા પિતાનો આશરો આખા જગતમાં ક્યાં મળે ?
 માબાપ જતા બાલ સૌ બેહાલ થઈને ટળવળે
 માતા તમારા સ્નેહનાં બે આંસુડા સ્વીકારજો
 એ તોત આ બે બાલકોને સ્વર્ગમાં સંભારજો.

માલવ પતિ— (કામીક દીલકે છાલે)

ઓ! બનેવાલેરે અખતોળ લજજત પાનકી;
ઓ! દીલકે છાલેરે રખતાજ આદત પાનકી,
પાન કડકે મલખારી લાયા કડકે સુપારી ડાલી;
કડકે મસાલેદાર બનાયા ખાએ કડકે બંગાલી—
ઉધારકા બચપાર ન કરના પકડે ગુરકા ચેલા;
યુ' ન કહે કોઇ ઉધારીયા વેપર કશાલા હેલા;

માલવ પતિ— (નવી જવાનીનું હર્દ)

જ્યારે આવે, નવીન જુવાની દુનિયા નવીન જણાય,
મનના ભાવો, પલ પલ પલટે શાથી નવ સમજાય.
જ્યાં નવચાવન ઉભરાય ત્યાં હર્દ નવીન ઠંઈ થાય,
જગતમાં જેનો નથી ઉપાય—જ્યારે.

કોઇ અજબ વીણાના ગાને, કોઇ મધુર મૂર્તિના તાને
કોઇ અમીટ મીટના ધ્યાને

તીરછં નયન કેં ઢળે, હૃદય ટળવળે, કે નનડે,
તણખ તણખ થાય, અલી એ કેમ સહુ' રહેવાય—

માલવ પતિ—

આંખે અરધી ઉંઘ અર્ધ જાગ્યાં સ્વપ્નાં જુવે સ્નેહનાં;
થઈ અરધાં નિર્લજ્જ લાજ અરધી અમૃત પીયે પ્રેમનાં;
પીવાયે રસ અર્ધ અર્ધ ઢળતો અરધી ઢળે આંખડી,
વીતે અરધી વાત તોય રહીયે વીતીજ અર્ધી ઘડી !

માણવ પતિ—

હૃદયના શુદ્ધ પ્રેમીને નીગમનાં જ્ઞાન ઓછાં છે;
 ન પરવા માનની તોયે બધાં સનમાન ઓછાં છે.
 તરી બાવું બહુ સહેલું છે મુસ્કીલ ડુબવું જેમાં
 એ નિર્મળ રસ સરિતાથી ગંગા સ્નાન ઓછાં છે.
 પ્રણય કલહે વહે આંસુ ચુમે ચાંપી હૃદય સ્વામીન,
 અરે એ એક પણ માટે જીવનનાં દાન ઓછાં છે.

કુદરતનો ન્યાય—

પુત્રનું ભાવિ બગાડે આમ માતા લાડમાં;
 ગર્વધેલી પાડતી સંસ્કાર કુડા તોરમાં—પુત્ર
 જે બી વવાયું આજ તે કાળે કરી કષ્ટગો થશે,
 મોટું થતું એ છોડ રૂપે વૃક્ષ અંતે ઘડ જશે;
 બે ઝેરથી સીંચી રહો તો મિષ્ટ ફળ ક્યાંથી મળે ?
 પ્રાટી ગયું દુધ મૂળમાં તો મિષ્ટતા ક્યાંથી જડે ?
 સૂત્ર આ બાણે નહિ પસ્તાય પુરી અંતમાં—પુત્ર

કુદરતનો ન્યાય—

માતા પિતાના સ્નેહ શું બીજું નહિ કે સ્થાન છે,
 એના સમું દુનિયામહી બીજું ન કે સુકાન છે.
 સંસારના આ તાપમાં શીળી મળી એક જાંચ છે,
 સંતપ્ત પણ આ સૂર્યની તીળી નહિ ત્યાં લાદ્ય છે.

જિનાં ખરે જ્યાં આંધુઓ, દહોનાર ખીજા કો નથી,
મીઠી મધુરી દ્રષ્ટિથી જોનાર ખીજા કો નથી !
સંતાનના અપસાધને એ લક્ષમાં લેતાં નથી !
હા ! ધન્ય ! એવા પ્રેમની તોલે ખીજું કોઈ નથી.

કુદરતનો ન્યાય—

વીણા વિણાને કુલડાનાં ફાલ
ફારે એવાં હૈયાં સખી !
ગુથો ગુથોને કુલડાની માળ
ગુથો એવાં હૈયાં સખી !
સરખી સાહેલી કોઈ વીણવા ન આવે,
વીણું હું વનને અકેલી રે;
વીણું અલખેલી હું કુલપુલની વેલીને
વીણું ને થાઉં વેલી વેલી—વીણાં
આઘે આઘે છે મહુલી જોગીની મારા,
પાસે છે પુલડાંની વાડીરે;
સાધીશું જોગ સ્નેહગંગાને કાંઠડે.
વીણીશું કુલ દા'ડી દા'ડી—વીણાં

કુદરતનો ન્યાય—

જાવો જની હું અલખ જગાવું જમનાજીમાં નહાવું,
એ કરશું ત્યાં ધધો.
અસ્મ લગાવી ટીલાં કરીને બીજા હું તો માગુરે-એ.

લાવિક જો કોઈ લકિત આવે પાસે આવી જોસે,
ખણ ખણ ખણ થતી સોના મોરો ઢાલે આપી દેશે,
તો શું કરશે ત્યાં ધંધો ?

પૈસાથી અમે અળગા રહીએ એવું મુખથી કહીશું,
હા, ના હા, ના કહેતાં મુખથી લઇને પટારો ભરશું,
એ કરશું ત્યાં ધંધો.

લટકાં મટકાં કરતી આવે, ચઢાણી જો નારી,
ઝાંઝરને ઝણકારે તમને, કરશે ધિસારા બારી,
તો શું કરશે ત્યાં ધંધો ?

આંખો મીચી ધ્યાન ધરી, રૂપિસાજ અમેતો થઈશું,
રંભા સમ સુંદરીના નૃત્યે, નયનો નચાવી દઈશું,
એ કરશું ત્યાં ધંધો.

વેર વસુલ—

સખી સાને અધીરી જની આવી ?

રીઝવશે રસથી પ્રીતમણ પ્રીતે બાહુ તાણી.

પછી ધીરી અધીરી પડને શાણી.

—રીઝવશે.

સખીયો જની સહુ એક મુજને આમ નહિ મુંઝાવશે.

અણબાણી પ્રીતમ પ્રેમથી, છોડો નહિ ચીડાવશે.

બાણી અબાણી મુખથી કહી ના અમથી કેં ફાવી જશે.

આળા તણ સાચું કહો મનમાં છુપાઈ શું હશે.

સખી સાને.

માયાના રંગ— કોમીક (પ્રેમનાં તોફાન)
 ઘેલી ઘેલી ફરે છું એના ધ્યાનમાં,
 મારો સ્નેહી મરે છે તોયે માનમાં.
 ઉરસાગરના મોંઘિરા મોતી,
 માગણીથીને વાટ એની જોતી
 નહીં સમજી છું ભાન કે એ ભાનમાં.....મારો.
 હું તો જાણું એ હૈયાના હાર છે,
 મારા પ્યારની ન એને દરકાર છે.
 માર્ગ ભૂલો હું પ્રેમના તોફાનમાં.... મારો.

માયાના રંગ— (જોખનની મસ્તી)
 ત્યારે જોખનની મસ્તીમાં આવે બાલા,
 ત્યારે નજીવણના વીર લાગે બહાલા બહાલા.
 ઘેન નયને ભરાય, ચીત્ત અંચળ જણાય,
 જપે રમીયાના નામનાણી રમણી માલા.
 નિર્ગળ મનની વ્યર્થ ખીમારીએ વાતો નથી સારી કુમારી,
 નિર્નમ મનને કરે નિકારી છોડો કુમારી વિચારો એ ઠાલા.
 મદનશરના પ્રહાર, અંજો થાગે આપાર;
 ભાવ હૈયામાં જાગશે કો છાના છાના.

માયાના રંગ— (સ્નેહ વિનયનો સંસાર)
 જગ સુકયા પછી સરવર શાનાં, સ્નેહ જતાં સંસાર નકામા
 શુદ્ધ સ્નેહની આ દુનિયામાં કદર કરે શું મનુષ્ય દિવાના જગ
 અમર સ્નેહના માર્ગ મધુના, સમજી શકે નહીં સ્નેહી અધુર

કષ્ટ સહે જે સ્નેહી પુરા, તેજ વસે એ સર્વગી સદનમાં
 દાવાનળ દીલડે ઉડ્યા, રગ રગ લાગી લાય,
 તન સળગ્યાં, મન ના બળ્યાં કરવો શો ઉપાય.
માયાના રંગ— (રીસામણાં મનામણાં)

રીસામણાં મનામણાંના કેટલા છે ભાગ
 મને નાના નાવલીયા સમજાવ.
 નાનકડી નાર તું છે પુરી પહોંચેત,
 મને નાનોં જાણી ન બનાવ.
 નાનીશી નાર હું તો કશું એ ન સમજું,
 મને શીખત જેવું કેં શીખાવ.
 હાથ કોમળ મુજ કંઠે લગાવ,
 મને હૈયાને હીંચકે હીંચાવ.
 નહીં એવું બોલીને શરમાવ,
 હું છું એકલડી કેંક તો લખાવ.
 તું છે એકલડીને હું છું એકલડો,
 બન્નેની બેલડો બનાવ.

માયાના રંગ— (કોમીક)

પ્રેમ તણી પોથી મહીં થયો રજીસ્ટર ખ્યાર,
 નરમ ગરમ બનતા રહો, સુખી રહો સંસાર.
 વહેમ જતાં સુધર્યો સંસાર, હનીમુત કરીએ જઈ ગીરનાર,
 બે ઘોડા બે ગાડી તૈયાર, એકંદર નંબર છે ચાર.
 પ્રેમ તમારો રહે તાલ, રક્ષા કરજો ખેતર પાળ,

હાઈવર મળનો જોઈ મેલ આ દિવાની થઈ.
 તો નાનકડા ગાર્ડને આં એકસમેમ મોહી,
 મેદાન થયું સાફ આ ચારે બક્ષાઓ ગઈ,
 આશાર ખાના સાથ અમે રહીશું સુખે અહીં.
માલવ પતિ. રાગ-ગઝલ-કબ્જાલી

સરવર પાસે પણ ખ્યાસે નથી;
 તૃપ્તિ રસ તરસ્યાંને ન કદી થાતી જાતી;
 વીણુ દુઃખ અમે દુઃખીઆરાં, છે પાંસ છતાં-પણ ન્યારાં,
 બહુ સુખથી એ દુઃખીઆરાં, શિર જોર છતાંય ખીઆરાં,
 આંખલડી થાતી રાહ જોઈ રાતી,
 એ વાંક વિરહનો વાર ન રહેવાતી—
 એધીરતા આ અરે શાને! નિરંતર એક અંતર છે;
 ઘણાં ચુમનો મધુકરને, સુમનને એક મધુકર છે,
 સાગરની ખ્યામ ન ખ્યાલે ખુજાતી;
 રસનાં તો ચટકાંમાંજ મળ માતી:—

માલવ પતિ. (ગયન)

સાંભળ બહેની, છાની કહું એક વાત કહેતાં શીઠ મુંજાતી!
 અરધી ઉઘે આજની વીતી રાત જોને આંખડી રાતી!
 ચાંદલીયો જોઈ ચેટક જાણ્યું, વાયુની હોરસાં કંઈ નવું લાગ્યું;
 કુલ શેયા જાણે ડંખવા લાગી, ઉરજગ્યો ઉપાત, જોને ધડકે છાતી
 ઘેન ભરી આંખે કુંજમાં ગઈ ત્યાં કોઈક મળ્યું એકાએક;
 પાસે જોલાવી, હૈયે દબાવી, ટેંકેં કીધું મનહરી લીધું,

આંખ ઉગદીને જોડે પછી ત્યાં જોયું થયું પ્રભાત
વોતો એ ન ભુલાતી.

માહત્તવ પતિ. (રસના સાગર) ગઝલ-કવાલી.

સ્નેહ વિના સંસાર, સુનો છે સ્નેહ વિના સંસાર,
સુના જેમ સુવાસ વિણ કુલહાર.....સુનો છે.
ચંદ્ર ઉભસે, પ્રિયતમ સાથે. રમ્યાં નહીં રસભાર રનિનાથે,
તે જોડાંના જીવતર માથે ભવનો નિજ્યા ભાર,
ઝૂલ્યા વીણ પ્રિયતમના કરમા ડુબ્યા વિણ રસના સાગરમા:
ઉઘડ્યા વીણ અંતરની કળીઓ ક્યાં સુરભી મગનાર.

માહત્તવ પતિ રાગ ગઝલ કવાલી

એક સરખા દિવસ સુંખના કોઈના જાતા નથી;
એથીસુ શાણા સાહજીથી લેશ ખુલાતા નથી:—
ભાગ્ય ફેઠે કે રીઝે એની તમા તેને નથી;
એજ શુરા જે મુશીબત જોઈ મુંઝાતા નથી:—
ખીલે તે કરમાય છે, સરખાય તે લોપાય;
જે થડે તે તે પડે એ નીચમ પલટાયા નથી:—

❖ સમાપ્ત ❖

—: છપાઈ જહાર પડી ચુકી છે. :—

દીવાને ગઝલો હિંદ....

હિંદ ....ખાગે ચમકતાયાંદ

ભાગ ૧-૨૪ સાથે કીમત ૦-૧૨-૦

મણીલાલ ભાઈશંકર વ્યાસ વિનસ સીનેમા પાસે—સુરત,

જે તમોને નવી નવી ગઝલોનો શોખ હોય તે
તકન નવીન બહાર પડેલી બુકો તૈયાર છે

ઉરદુ જખાન અને ગુજરાતી લખાણમાં

—* આજેજ ખરીદ કરો. *—

દીવાને ગઝલો હિન્દ ઉર્દુ બાગે ચમક્તા ચાંદ

ભાગ ૧ થી ૩ સાથે કીમત બે આના.

ઝવહરકા લટકા ઉર્દુ દીલકા ટુકડા

ભાગ ૧ થી ૮ સાથે કીમત ૬ આના.

બુલબુલે ઈશક ઉર્દુ મોહબતકા ખજાના

ભાગ ૧ થી ૩ સાથે કીમત બે આના.

મેશીલે બુલબુલ ઉર્દુ જમાનેકી રંગત

ભાગ ૧ થી ૩ સાથે કીમત બે આના.

ઉપરની ચાર જાતની બુકો એકી સાથે ખરીદ કરનારને
પોષ્ટ ખર્ચ સાથે બાર આનામાં મોકલવામાં આવશે. વી. પી.
કરવામાં આવશે નહિ.

ઉપરની બુકો મંગાવનારે બાર આનાની ટીકીટ ઓર્ડર
સાથેજ મોકલવી.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર:—

બુકસેલર મણીલાલ ભાઈશંકર વ્યાસ (સુરતવાલા)

સ્ટેશન રોડ, ત્રીજા સીનેમા પાસે. સુરત.

અપનાર:—મણીલાલ ભગવાનદાસ

શ્રી " મોદેશ્વર " પ્રાઈવેટ પ્રેસ, બગતપુરી નાગપા—સુરત.

